

PRZYGOTOWANIE INDYWIDUALNEGO PLANU WSPARCIA

W KAŻDYM DPS-IE ISTNIEJE DOKUMENTACJA NA TEMAT MIESZKAŃCA. OBEJMUJE ONA RAPORTY, HISTORIE CHOROBY, AKTA OSOBOWE. PODSTAWOWYM I NAJWAŻNIEJSZYM NARZĘDZIEM PRACY POWINIEN BYĆ JEDNAK INDYWIDUALNY PLAN WSPARCIA MIESZKAŃCA.

Ewelina Zdebska

Przygotowanie indywidualnego planu wsparcia (dalej IPW) wymaga wiedzy, umiejętności oraz chęci jego realizacji zarówno przez pracowników, jak i mieszkańców domu pomocy społecznej. Narzędzie to ma służyć poprawie funkcjonowania mieszkańca, jego rozwojowi oraz podnoszeniu kompetencji. Celem wprowadzenia IPW jest kompleksowe spojrzenie na mieszkańca, na jego problemy i potrzeby, a tym samym wieloaspektowa i multidyscyplinarna analiza prowadząca do znalezienia efektywnych rozwiązań.

PRZYGOTOWANIE IPW

Aby dobrze przygotować IPW, należy przeszkolić w tym zakresie zespół terapeutyczno-opiekuńczy. Brak wiedzy i kompetencji, np. do przygotowania diagnozy i określania celów pracy z mieszkańcem, znacząco utrudnia stworzenie IPW oraz powoduje nietrafność diagnozy, co jest najczęstszym błędem planu wsparcia. Profesjonalne szkolenie dotyczące zasad tworzenia i dokumentowania pracy z mieszkańcem w postaci IPW wraz z częścią warsztatową, podczas której personel może trenować swoje umiejętności, np. określania celów pracy terapeutycznej

z mieszkańcem czy tworzenie banku aktywności, przyczyni się do sprawnego przygotowania planu. Ważne, aby pracownicy wchodzący w skład zespołu terapeutyczno-opiekuńczego znali:

- » cel działalności zespołu,
- » skład zespołu i kompetencje (kto kieruje zespołem, kto w nim uczestniczy i za co jest odpowiedzialny),
- » zasady pracy (w jaki sposób działa zespół, jak realizuje zadania, jak je dokumentuje),
- » zasady oceny podejmowanych działań (np. terminy oceny planów wsparcia),
- » wzór planu wsparcia (z jakich części się składa, kto i co uzupełnia itp.).

Powyższe punkty są bardzo ważne dla osób, które mają tworzyć i nadzorować IPW. Taki regulamin (procedura) powinien być wprowadzony zarządzeniem dyrektora DPS-u.

Przygotowując personel do tworzenia IPW, należy również zwrócić uwagę na relacje panujące w zespole. Praca zespołowa ma wiele zalet i należy je przedstawić pracownikom, aby wzmocnić ich zaangażowanie. Wśród korzyści wynikających z pracy zespołowej przy tworzeniu IPW można wymienić m.in.:

- » większa efektywność zespołu niż jednostki, zwłaszcza w określaniu diagnozy,
- » zjawisko synergii, czyli współdziałanie różnych osób, którego efekt jest większy niż suma poszczególnych oddzielnych działań,
- » czerpanie ze wspólnego zasobu kompetencji, umiejętności, doświadczeń i twórczych pomysłów,
- » wspólna chęć osiągania celów,
- » wspólna odpowiedzialność za zadania,
- » wielość perspektyw,
- » podział zadań,
- » zaspokojenie potrzeby przynależności,
- » zwiększona energia i zapał do pracy, które mobilizują innych,
- » szybsza reakcja na zmiany,
- » zmniejszenie poczucia zależności od przełożonego,
- » motywowanie siebie nawzajem,
- » wzajemna kontrola i pilnowanie systematyczności podejmowanych działań.

Niezmiernie ważne jest, aby dyrektor zmotywował zespół do pracy nad IPW, ukazując korzyści nie tylko dla samego mieszkańca, ale również dla personelu, płynące głównie z pracy zespołowej. Ostatnim elementem przygotowania do tworzenia planu wsparcia jest wypracowanie u mieszkańców chęci funkcjonowania opartego o IPW.

Dobrze przygotowany plan:

- » jest realizowany (nie służy tylko jako formalne, obligatoryjnie skonstruowane narzędzie),
- » powoduje zmiany lub wskazuje obszary do korekty,
- » odpowiada na indywidualne potrzeby i problemy konkretnego mieszkańca,
- » nie jest „ślepo” powielany,
- » zachęca do podejmowania kolejnych zadań,
- » wyznacza i systematyzuje pracę z mieszkańcem,
- » bazuje na ludzkim potencjale – wartości mieszkańca.

CELE PRACY TERAPEUTYCZNEJ Z MIESZKAŃCEM

Cele określają, co dany DPS, poszczególne zespoły terapeutyczno-opiekuńcze oraz pojedynczy pracownicy mają osiągnąć. Cele pracy terapeutycznej z mieszkańcem dzielą się na cel główny i cele szczegółowe.

Cel główny odnosi się do zadań i celów szczegółowych, sposobów i metod realizacji, osoby lub osób odpowiedzialnych, czasu i miejsca realizacji oraz samej weryfikacji. Nie może on zostać określony jako zadanie do wykonania dla pracownika. Musi uwzględniać rzeczywiste potrzeby mieszkańca oraz wskazywać drogę jego rozwoju, biorąc pod uwagę jego możliwości oraz stan bio-psycho-społeczny. Cele szczegółowe powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w niewielkich zadaniach stawianych mieszkańcowi, w taki sposób, aby wykorzystywały jego potencjał i możliwości, a zarazem były osiągalne. Sukces, choćby najmniejszy, wyzwała chęć dalszej pracy. Zakładając, że mieszkaniiec będzie realizował cele szczegółowe, możemy przypuszczać, że automatycznie osiągnie także cel główny.

PRZYKŁAD

Pan Stanisław ma ponad 80 lat. Cierpi na schorzenia wieku podeszłego. Jest osobą konfliktową, szczególnie w stosunku do osób, z którymi mieszka w pokoju. Pomimo wieku porusza się samodzielnie, jednak w ostatnim okresie pojawiły się u niego oznaki zniedołężnienia. Jest osobą wycofaną, nie lubi uczestniczyć w żadnych imprezach organizowanych na terenie DPS-u, nie angażuje się w życie placówki. Nawiązuje kontakty tylko z dwoma zaufanymi mieszkańcami, pozostałych ignoruje.

Należy zwrócić uwagę, aby cele pracy terapeutycznej z mieszkańcem były zgodne z koncepcją SMART. Pomaga ona w prawidłowym wyznaczaniu celów, zwiększa szansę na ich osiągnięcie, daje większą satysfakcję zarówno

Cel główny	Cele szczegółowe
Integracja pana Stanisława z pozostałymi mieszkańcami i włączenie go do czynnego udziału w życiu DPS-u	<ul style="list-style-type: none"> » zmotywowanie pana Stanisława do udziału w organizacji imprezy na terenie DPS-u z pomocą mieszkańców, których darzy zaufaniem, » udział w treningu rozwiązywania konfliktów, » zachęcenie do udziału w zajęciach rehabilitacyjnych, » zaproszenie pana Stanisława do wspólnych spacerów, » zmotywowanie do udziału w terapii zajęciowej, » zorganizowanie święta (np. imienin) pana Stanisława (integracja)

mieszkańcowi, jak i pracownikom – koordynatorom IPW.

Cele pracy terapeutycznej w IPW (koncepcja SMART):

- » **skonkretyzowany** (ang. *specific*) – jednoznaczny, łatwy w interpretacji, zrozumiały,
- » **mierzalny** (ang. *measurable*) – umożliwiający sprawdzalność, dający wyrazić się liczbowo,
- » **osiągalny** (ang. *achievable*) – dostosowany do możliwości mieszkańca,
- » **realny** (ang. *realistic*) – dający poczucie progresu, stanowiący wartość zarówno dla mieszkańca, jak i koordynatora oddziaływań terapeutycznych,
- » **określony w czasie** (ang. *time-bound*) – posiadający dokładnie określone ramy czasowe, gdyż stan mieszkańca i jego potrzeby mogą ulegać zmianie; ciągłe osiągnięcie konkretnego celu bez żadnych rezulta-

tów może oznaczać niewłaściwy kierunek pracy z mieszkańcem.

Ważne!

Zarządzanie zaczyna się od wyznaczenia dobrych jakościowo celów i kończy na ich osiągnięciu w jak największym stopniu. Cele wyznaczają kierunek działania i stanowią motywację do pracy.

Efekty braku wytyczonych celów:

- » zajęcia nie są skoordynowane,
- » mieszkańcy otrzymują pomoc od różnych pracowników, co sprawia, że ich potrzeby nie są zauważane i zaspokajane w wystarczającym stopniu,
- » mieszkańcy nie otrzymują odpowiednich propozycji aktywizacji i możliwości wyboru,

Przykład SMART

Cel: Zmotywowanie pana Stanisława do udziału w organizacji imprezy na terenie DPS-u z pomocą mieszkańców, których darzy zaufaniem	
Skonkretyzowany	Organizacja imprezy
Mierzalny	Czy udało się zorganizować imprezę w DPS-ie z czynnym udziałem pana Stanisława?
Osiągalny	Wykorzystanie np. umiejętności organizacyjnych pana Stanisława do koordynacji działań
Realny	Potencjał pana Stanisława przełożony na jego faktyczne zaangażowanie, czego efektem będzie udział w organizacji imprezy
Określony w czasie	Wskazanie okoliczności i terminu organizacji imprezy

- » mieszkańcy wykazują negatywne zachowanie, agresję, apatię,
- » mieszkańcom brakuje wysokiej jakości życia.

PRACA Z MIESZKAŃCEM W OPARCIU O IPW

Praca zespołu terapeutyczno-opiekuńczego w oparciu o IPW ma zagwarantować poszanowanie praw mieszkańca oraz jego godności. Dlatego ważne jest, aby zwracać uwagę na kilka czynników: czas poświęcony mieszkańcowi, pracę w zespole, czynności organizacyjne, pozostałe zadania. Istotą jest stworzenie

- lub jego opiekuna (nadanie IPW charakteru formalnego),
- » raport oceny IPW z naciskiem na realizację celu głównego i celów szczegółowych oraz sposobów realizacji zadań.

REKOMENDACJE DLA DYREKTORA DOTYCZĄCE INDYWIDUALNEGO PLANU WSPARCIA

- » IPW ma służyć mieszkańcowi, a personel zachęcać do realizacji.
- » Dobrze przygotowany IPW jest kompatybilny z faktycznie realizowanymi zadaniami.

Należy pamiętać o akceptacji planu przez mieszkańca lub jego opiekuna prawnego.

w DPS-ie przestrzeni do wspólnych działań mieszkańca i personelu. Sprzyja to realizacji celów oraz daje możliwość budowania relacji.

OCZEKIWANIA DOTYCZĄCE IPW:

- » przekonanie o słuszności i zasadności tworzenia i realizowania oraz weryfikowania IPW,
- » zawarcie w IPW wszystkich wymaganych elementów (przepisy prawa nie precyzują dokładnie formy planowania pracy z mieszkańcem, jednak wypracowane zasady ujęte w literaturze przedmiotu wytyczają kierunki działania – na bazie tej literatury szkolona jest kadra DPS-ów),
- » pełna diagnoza mieszkańca oparta na analizie dokumentów, rozmowie, wywiadzie, obserwacji, ze szczególnym zwróceniem uwagi na potrzeby przez niego artykułowane,
- » dobrze sformułowany cel główny i wykonalne cele szczegółowe,
- » potwierdzenie IPW podpisem mieszkańca

- » Funkcja koordynatora oddziaływań terapeutycznych z mieszkańcem powinna zostać powierzona pracownikowi pierwszego kontaktu. Należy doceniać jego rolę.
- » W DPS-ie powinna być tworzona przestrzeń do realizacji zadań wynikających z IPW.
- » Niezbędne jest szkolenie personelu w zakresie IPW, określania celów pracy, wzbogacania metod aktywizacji mieszkańców.
- » Należy motywować pracowników do efektywnej i skoordynowanej pracy zespołowej.

PODSUMOWANIE

Indywidualny plan wsparcia w DPS-ie stanowi swego rodzaju zbiór wytycznych do pracy z mieszkańcem. Szczególnie istotne jest w nim wskazanie konkretnych efektów oraz precyzyjne sformułowanie dalszych zaleceń do pracy z mieszkańcem. Plan ma być spójny z zapisami regulaminu (procedury) zespołu terapeutyczno-opiekuńczego. Należy pamiętać o akceptacji tego planu przez mieszkańca lub jego opiekuna prawnego oraz chęci realizacji zało-

żeń IPW przez mieszkańca i pracownika DPS-u. Istotne jest także docenianie zaangażowania obu stron w realizację planu, co sprzyja osiągnięciu sukcesów przez mieszkańca oraz poprawie funkcjonowania i podnoszeniu jakości życia w DPS-ie.

BIBLIOGRAFIA:

- » E. Solecka-Florek, *Reorganizacja Domów Pomocy Społecznej w oparciu o model duński. Poradnik dla*

kadry zarządzającej placówkami opieki całodobowej, Kraków 2009.

- » E. Zdebska, *Zespół terapeutyczno-opiekuńczy w domu pomocy społecznej, Kraków 2016.*

DR EWELINA ZDEBSKA

Wykładowca Instytutu Pracy Socjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Autorka publikacji z zakresu pracy socjalnej, problemów społecznych, starości, rodziny oraz opieki hospicyjnej i paliatywnej

KOMENTARZ

Indywidualny plan wsparcia jest podstawowym dokumentem pozwalającym na zaplanowanie działań pracowników domu pomocy społecznej, zmierzających do zaspokojenia potrzeb mieszkańca – potrzeb, które poznano na podstawie diagnoz, obserwacji oraz rozmów z nim. Opracowanie planu należy do zespołu terapeutyczno-opiekuńczego. Odpowiedni będzie każdy wzór, który pozwoli na prowadzenie oraz ocenę realizacji procesów wsparcia, pielęgnacji, terapii i rehabilitacji. Każdy DPS może posługiwać się innym wzorem planu, przestrzegam przed jego uniformizacją. W placówce dla osób w podeszłym wieku nie sprawdzi się wzór planu stosowanego w DPS-ie dla dzieci niepełnosprawnych intelektualnie, ponieważ w domach pomocy dla dzieci zachodzi potrzeba przeprowadzenia wielu dodatkowych diagnoz. W DPS-ie dla dorosłych bardzo dużo informacji zdobędziemy na podstawie obserwacji i przede wszystkim rozmowy z mieszkańcem.

DPS-y bardzo się od siebie różnią. Każdy z nich tworzą inni mieszkańcy i pracownicy, każdy ma też inną infrastrukturę. Istotne jest, aby obowiązujący w placówce wzór IPW był prosty i zrozumiały dla wszystkich pracowników, a także dla mieszkańca, ponieważ musi zostać z nim uzgodniony i przez niego podpisany.

Plan wsparcia mieszkańca ze względu na zawarte w nim informacje powinien być zabezpieczony przed wglądem przypadkowych osób. Jednocześnie w każdej chwili powinien być dostępny dla pracowników, przez których jest realizowany. Nie może być zamykany w szafie kierownika i wyjmowany przy okazji posiedzeń zespołów lub kontroli. Zawarte w nim treści są wytycznymi dla każdego pracownika realizującego plan, dlatego zwłaszcza pracownik pierwszego kontaktu w każdej chwili powinien mieć do niego dostęp. Miejsce przechowywania IPW powinno być zawarte w procedurze działania zespołu terapeutyczno-opiekuńczego lub pracownika pierwszego kontaktu.

Zgodnie z *Rozporządzeniem zmieniającym rozporządzenie w sprawie domów pomocy społecznej z 24 stycznia 2017 r.* indywidualny plan wsparcia powinien zostać opracowany w terminie sześciu miesięcy od chwili zamieszkania przez mieszkańca w DPS-ie, a przypadku DPS-ów dla osób uzależnionych od alkoholu plan musi być opracowany nie później niż w ciągu dwóch miesięcy.

MAREK FIGIEL

Pedagog, długoletni dyrektor domu pomocy społecznej. Autor strony pomagajmy-skutecznie.pl, a także wielu publikacji merytorycznych z zakresu pracy DPS-ów